

451241

ORSZÁG VILÁG

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1939. V. 15. XXVIII. évf. 10.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a
Con. Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

**Egyetlen osztály
választ el a 4-ik
osztály huzásától
*Ne felejtsek el!***

Ujítsák meg sorsjegyeiket a

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**III-ik osztály
1939 május 15-i huzására
Loteria de stat**

Játszanak bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria No. 46.

Arad: I. OLARIU, Str. Bratianu 3.

Szerkesztői üzenetnek

is veheti jelen sorainkat kedves olvasónk, aki felpanaszolja levelében, hogy a lapok első oldalai egyre csak „sorsdöntő” nagy eseményekről irnak, mikor pedig olyan bűbájos a tavasz, a nap süt, a virágok olyan mámorítóan illatoznak . . .

Igeit, a tavasz gyönyörű, ez biztos. De az is biztos, hogy a lapok nem maguk választják meg elsőoldalas témáikat, a lapok tárgysorozatát, a világ minden elsőségjéét, a kor állítja össze, az idő, a nap. És nem azért követi egymást annyi sorsdöntő esemény, mert a lapok első oldalai arról irnak, de a lapok azért irnak első oldalaikon a sorsdöntő eseményekről, mert azok valóban egymást követik.

A lapok hasábjain a világ nagy viharzásai visszhangzottak. „Kis békebeli egyszerű irodalom — milyen szép is volna, a sok napi szenzáció után.” Szó sincs róla, szép lenne. A lap meg is teszi a magáét — virágdisz veszi körül a „napi szenzációt”, igaz, hogy ettől talán még élesebben hat a „szenzáció”, de talán az is, igaz, hogy még szebb a virágdisz is.

Kis békebeli egyszerű irodalom . . . De amikor olyan más a békebeliség, mint a háboru előtt, amely valóban a világtörténelem édes szüitorája volt, amelyben valóban a civilizáció mintauradalma volt Európa. S amelyben az emberiség nagy része mintha valami rózsalugasban élt volna — s ha jött a postás a lappal, sokan nem azt nézték először, mi a kor üzenete az első oldalon, hanem azt, hogy mit dalol a költő. Egy zengő rim: esemény volt, a tavasz sóhajának visszhangja: esemény volt, egy szép könyv pedig egyenesen napiszenzáció . . . De hiába, az új békebeliség más alapokon épült — alapokon, amelyekből hiányzik az igazság s bizony itt van minden baj kutfeje, innen indult ki a válságok sorozata, ezért, hogy annyi a kritikus hét, a sorsdöntő nap. Ma már szinte meszerűen eltávolodott az a régi békebeliség azoktól, akik benne éltek — akik pedig nem éltek benne, azok el sem hiszik. Abban a régi világban akár egy életet végigélhetett az ember anélkül, hogy nagyon odafigyelt volna rá, hogy mi is van hát a nagypolitikában.

Ma? A világ minden emberének számára fontos az. Volt idő, amikor a politika valóban csak a politikusok dolga volt — legalább is csak annak látszott.

Most? Most nincs a földkerekségen tüzhely, amelynek sorsa, jövője, egyensulya ne azoknak az eseményeknek szövetvényétől, összefüggésétől, hatásától függne, amelyet kedves levélíró olvasónk „napi szenzációknak” mond. Mert ezekben a napi szenzációkban bizony a történelem mozgó erői érzetik szakadatlan hatásukat — és ki tehet róla, ha a sajtó ideghurjaiból nem románcokat pengetnek ki a kor nagy viharai. És ki tehet róla, ha ennek a mi mostani világunknak vál-

lára nehezedik mindaz a restancia, ami régebb idők feldolgozatlan anyagaként ittmaradt — ki tehet róla, ha a kortak annyi óriásproblémája zsufolódik fel élénk.

AZ ORSZÁG-VILÁG VENDEGE:
KEMÉNY SIMON

Európa felhői alatt

Gyaluját asztalos,
Kalapácsát kovács,
Hálóját a halász,
Fuvaros a lovát
Hagyja el, adja el.

Pennáját az író,
Ecsetjét a festő,
Vésőjét a szobrász,
A márványrepezető,
Hagyja el, adja el.

Bundáját a kuvasz,
Szálkáját a csuka,
Torka némaságát,
Lelkendező kuka
Hagyja el, adja el.

Szénáját a gazda,
Szalmáját a zsellér,
Pincéjét, hordaját
Rézorru vincellér,
Hagyja el, adja el.

Himporát a virág,
Szineit a lepke,
Lelkét a hegedű,
Csillagját az este,
Hagyja el, adja el.

Titkait a halott,
Titkait a magzat,
Élet az ölé kés,
Fojtását a madzag
Hagyja el, adja el.

Értelmét a betű,
Hangját a kóta,
Uszonyát a hajós,
Szárnyát a pilóta
Hagyja el, adja el.

A hetipiacra,
Országos vásárra
Vigye kinek mi van,
Mindegy mi az ára,
Hagyja el, adja el.

Dobja a nyakába
Az első vevőnek,
A legkisebb árat
Gunnyal ígérőnek,
Hagyja el, adja el.

Verik már a dobot,
Fujják már a kürtöt,
Rózsaszin szemérmed,
Hollóserét fürtöd
Hagyjad el, adjad el.

— DR GOLDSCHMIDT LIPÓT gyermekorvos elköltözött a Bulevardul Carol 33.. szám alá. (Törvénszéknél.)

— MEGJELENT IULIU GANEA PÉNZÜGYI FŐTISZTVISELŐ SZAKKÖNYVE. A napokban hagyta el a sajtót Iuliu Ganea, az aradi pénzügyigazgatóság kitűnő főtisztviselőjének, az illetékosztály vezetőjének hézagpótló szakkönyve. Az izléses kiállítású könyv kivonatokat, táblázatokat, pontos utasításokat közöl a bélyegtörvényből és így minden kereskedőnek, iparosnak, vállalatnak nélkülözhetetlen.

A német-román megegyezés kulisszái mögül

Nálunk csak kevesen tudják, hogy tulajdonképpen mi rejlik a német-román kereskedelmi megállapodások mögött. Kevesen ismerik a gyors megállapodások titkos rugóit s még kevesebben értik meg a versenyfutást a különböző kereskedelmi szerződésekért, amelyeket francia részről nemrég kötöttek meg s angol részről a napokban hoztak tető alá. Wohltat miniszteri tanácsosnak mindenestre személyi érdeme, hogy

Románia volt majdnem az első állam, amely az új német gazdasági terv felállítása után, 1935 március 23-án, tehát pontosan négy esztendővel ezelőtt, megértette az idők szavát és kereskedelmi szerződést kötött Berlinnel, amely az árucserén alapult.

Akkoriban Bukarest 46 millió márka értékű árut küldött Berlinnek és innen pontosan ugyanannyi értékű készáru ment Bukarestbe. 1938-ban 180 millió márka volt a kivitt gabona és más nyersanyag értéke, ugyancsak 180 millió márka a németek áruforgalma Romániával.

Ebben az évben csekély 500 millió márka forog majd a két állam között, a fele Berlinbe irányuló román export, a másik fele Bukarestben kézhezvett német import.

Németország kötelezte magát 5 esztendőre, mint ismeretes, a gabona és olajszükségletek kötött áron átvételére, de ha a német irányítás mellett kiépülő bányaművek, olajkutatók és a mezőgazdasági különlegességek, ipari magvak, olajmagvak termelése teljes fordulatszámmal szalad

a két állam között, nem is tulságosan optimisztikus számítás szerint, egy teljes milliárd márka lesz a kereskedelmi forgalom összértéke.

Hogy mi marad ezek után a franciáknak és az angoloknak, az a jövő titka, annál is inkább, mert a németek természetesen nem is gondolnak arra, hogy az egyelőre öt esztendőre megkötött szerződést öt év múlva esetleg felmondhatjuk. A németek semmiesetre sem mondják fel.

A GABONA ÉS NYERSANYAG-KANAÁN

A német statisztikák megállapították, hogy országunk 29.5 millió hektárnyi területén 19.5 millió ember lakik és területének nem egészen felén folytatnak aktiv mezőgazdaságot. A német birodalomban ezzel szemben csak 41.1 százalék a megművelhető terület. A száraz számok mögött ott bujik el az értelem — Németországban 58.8 százalék a gabona-

termő föld. Romániában 82.8 százalék. Legfontosabb jelen-ség, fontosabb a búzánál, a kukoricánál, a bugonyánál azon-ban olajmagtermelésünk.

Németországban nem elég az olaj soha, se az árványi, se a növényi olaj. Most, hogy a birodalom területében gyarapodott, ez a hiány nem csökkent, sőt jobban érezhetővé vált. Országunkban a legutóbbi statisztika szerint 173.400 tonna napraforgómagvat, 70.300 tonna szójababot, rengeteg lenolajat, mustárolaj — és ricinusmagot termeltek, — hol lesznek ezek a számok nálunk csak két esztendő múlva, amikor már német-szakemberek vezetik majd a termelést?

Csak az I. G. Farbenindustrie már öt esztendővel ezelőtt 50.000 német paraszttal kötött szójabab-szerződéseket, mert a kínai és mandzsu behozatal még mindig nem elég.

Az új szerződés alapján nem egyes cégek állapotnak majd meg a gazdákkal, hanem az állam s valószínű, hogy a kukoricatermelés erős tempóban alábbhagy majd, mert a németeknek nem kukoricára lesz szükségük. A németek megállapították, hogy a román földnek gabonahozadéka az utóbbi esztendőekben feltűnőbb változásoknak volt kitéve, mint a magyar és jugoszláv mezőgazdaság. Rájöttek, hogy mezőgazdaságunk nivója alacsony, a földeket elhanyagolják, a műtrágyázás teljesen elégtelen, a parasztot elkényesztette a kőművelés föld gazdag hozadéka, kiaknázza a földet, amíg lehetett, de arra nem gondolt, hogy trágyázással táplálja. Országunk 1935-ben összesen 1600 tonna mész-szuperfoszfátot, 200 tonna kálisót és 300 tonna ammonszulfátot használt fel. Németországban a sokkal kisebb gabonatermő földeken ugyanakkor 1,130.900 tonna szuperfoszfátot, 878.500 tonna kálisót és 588.000 tonna ammonszulfátot bocsátottak a mezőgazdaság rendelkezésére.

Német mérnökök majd gondoskodnak arról, hogy nálunk a paraszt hamarosan megtanulja a módszeres mezőgazdaságot,

— írják a német lapok.

Legfontosabb a német-román megállapodásban olajtermelésünk irányítása. A szerződés értelmében német érdekkörbe tartozik a Dobrudzsa, a bánáti krómérc, a vatradornei-rosteni magánérc s a bauxitbányászat. Mindezeket az érceket eddig alig termelték ki országunkban. Német mérnökök állapították meg a lelőhelyeket — ezután majd kitermelik őket.

Magánérctermelésünk 1937-ben 51.000 tonnát tett ki. 6000 tonna tiszta fémtartalommal s csak 6000 tonna bauxitot nyertek. Az országban dolgozó német mérnökök kutatásaik során megállapították, hogy Erdélyben, Biharvármegyében óriási Bauxit-telepek fekszenek, egyes helyeken két, máschol tizmillió tonna bányászati lehetőséggel, a bauxit feldolgozásával 53.2 százalék alumíniumot, 3 százalék tinta-

savat és 25 százalék vasoxidot nyerhetnek. Az iparunk eddig esztendőnként ötszáz tonna alumíniumot használt fel, ezt 2000 tonna bauxitból meg lehet kapni. A nyersolajtermelés 1936 óta állandóan csökkent, akkor esztendőnként még 8.70 millió tonnát termeltek, a múlt esztendőben már csak 6.60 millió tonna volt a termelés.

— **Ami a román földben van, azt a német mérnökök kihozzák, arra mérget vehetnek Bukarestben — mondják Berlinben.**

Az olajtermelés során már kitervelték a német mérnökök a csővezeték-hálózatot is, úgyhogy Ploestiből egyenesen Berlinbe lehet majd felhozni a nyersolajat, majdnem teljesen német vagy német védelem alatt álló területeken.

A DUNA PÓTOLJA AZ ÓCEÁNT

Magyarországot különösen érdekli, hogy a németek a román-német gazdasági megállapodás során különös gonddal foglalkoztak a különböző szállítási lehetőségekkel, amelyek során elsősorban a **Duna** jön számításba. Vitathatatlannak tartja a német birodalom gazdasági primátusát a Dunával kapcsolatban és

a Rajna—Majna—Duna-csatorna építése soha annyira nem volt aktuális, mint most.

Sőt ehhez hozzájön az Odera—Duna-csatorna terve is.

Már a bécsi tárgyalások alatt ijedősebb szakemberek látták, hogy a német közgazdászok Pozsonyba tervezik a rajna—rajna—dunai-csatorna torkolatát és látták a kiépülő hatalmas kikötőt.

A német-román gazdasági kapcsolatokat leginkább jellemzi az a német elgondolás, amely szerint a Duna román partján szabadkikötőhálózónakát állapotának megőrzésében a bőkezűen megvont zónákban gyárakat állítanak majd fel. Ezekben a német gyárakban a román nyersanyagból és félgyártmányokból és a Dunán leusztatott minőségi félgyártmányokból összeállítják a készárut.

Minden ehhez hasonló megállapodás nélkül a német délkeleti export 1934-ben már a teljes német export 9 százaléka volt és a múlt esztendőben ez felnőtt 15 százalékra. Hogy ez 25 százalékra növekedik még az első öt esztendő leforgásán belül, az bizonyos.

Elképzelhetetlen az, amit minden szakember is kizártnak tart: az ugyanis, hogy az ipar visszafejlesztése előnyéző szolgál az országnak.

Itt a nagyipar legkritikább esetben van román kézben, francia és más külföldi érdekeltségek vezetik. Most majd németek irányítják az ország termelését, a mezőgazdaságot éppen úgy, mint az ipari termelést; ami kell, azt vagy leusztatják a Dunán vagy elkészítik a szabadkikötőben. Az elv ugyanaz, csak a kéz változik.

Foto-klips

Néhány napja történt, hogy a főútvonal közönségét ijesztő esemény zavarta meg. Az esti korzó idején, amikor talán a legtöbb ember jár-kei az uccán, a főútvonal egyik legforgalmasabb uccájáról katonai társzekér kanyarodott ki, amelyet elragadtak a lovak. Ijesztő látvány volt. Két ló rohant fujva és vadul, a kocsin pedig kétségbeesetten, de helyét megállva állott egy fiatal katona, aki minden erejét összeszedve a gyeplővel igyekezett legalább irányítani a veszedelmes rohanást.

A kocsi rudjának két oldalán két megvadult állat száguldott. Lehullott munkábatört testükről, okos, emberhez idomult egész lényükről az évezredek sorsa, amely őket engedelmes ügetővé és lépésben kinlódó igavonóvá szelidítette.

Tehetetlenül állott a fiatal katona a kocsin, kezében a gyeplővel. Tehetetlenül a vágató állatok mögött, de egyszerűségében nagyszerű jelképeként a férfiembernek, aki nem hagyja el helyét még akkor sem, ha látszólag reménytelen a helyzet. A gyeplőt keményen markoló keze végül is részletsikert ért el, mert a lovak vágatását sikerült az emberektől zsfolt főútvonal felől a középső uttestre terelnie, úgy hogy itt másokra szinte veszélytelenül rohanhattak a megvadult állatok, amíg azután néhány járókei határozott közbelépésével sikerült végleg megfékeznie az ideges nyugtalanságtól reszkető lovakat.

És ahogy elnéztem ezt a jelenetet, felvillant bennem a hasonlat, a jelkép, életünk és sorsunk ijesztő hasonlatossága a kis uccai jelenethez.

Igy ragadják el sorsunkat azok a szenvedélyek, amelyekről azt hittük, hogy az élet, az idő, lassanként elaltatja, elcsendesíti, új erőkké alakítja át robbanó és hiábavaló erőit. Ugy lobbannak fel ezek a sorsszerű cselekvésszikrák, mint nagy őserők mélyén piros szikrácskák, melyek mégis pusztulást okoznak. Hiába ülnek a szekéren, életünk — ha jobban tetszik sorsunk — szekerén ártatlan emberek, akik ezenkívül még férfiak is, akiknek szive a helyén dobog és akik bátran néznek szembe az események sodrával. Tehetetlenül áll a szenvedélyek minderősebbé váló hullámverésében a gyeplőszár mellett az, aki percekkel előbb még biztos kézzel irányította a szekeret és csak akkor képes ismét urrá lenni kocsi és lovak, saját sorsa és mások testi épsége, életbiztonsága felett, ha más bátoemberek is segítik. Ha összefognak a jószándéku, nyugalmat, rendet és biztonságot óhajtó jólelkek, hogy lefékezzék a nekivadult bestiákat és azokat az elszabadult erőket lecsendesítve, leszelidítve újra a termelő és emberi munka szolgálatába állítsák . . .

Hitler, a szónok

Hát igen, az volt, aminek várták, világrészeknek, világbirodalmaknak szóló üzenet. Hatása tovább rezeg a nap és az est idegeiben, tovább a holnapban és a holnaputánban.

Amikor végighallgattam a Hitler-beszédet és a két és félórás előadástól kifáradva és némi ruhatári közelharc után a Kroll-opera képviselő és vendégtömegén kivergődtem a uc-cára, a nagy zászlóárbócok és óriási lobogók részei közt, a széthullámzó ember-erdőn túl még tovaködlött előttem az elvonuló diszszázad fegyvereinek árnya, aztán egy hivatalos autó befogadott és hazavitt a szállásomra, hogy valami képet próbáljak rögtönözni az „Ország-Világ“ számára arról, amit láttam.

Amikor letettem a kagylót, akkor jöttem rá, hogy tulajdonképpen alig hallottam a nagy beszédet. Igaz, hogy nem is a tartalmi értesülés volt a legfőbb célom. Mint mindenki, én is hallgattam már Hitler-beszédet rádión: tudtam, hogy pár óra múlva nyolc-kilenc oldalas tudósításokban lerögzítve láthatom az elhangzott szöveget a német lapokban; ezért aztán a természetes kíváncsiságot, amelyet a nagy titok feltárulása iránt éreztem, feláldoztam az ép olyan erős formai érdeklődésnek. Az elszalaszthatatlanért részben elszalaszítottam azt, amit a nagy újságlepedők világszerte úgyis megőriztek és megismételtek.

Én elsősorban Hitlert néztem. A szónokot figyeltem, aki előadást formál meg népe és a világ számára.

Attól kezdve, hogy az ülésteremmé átalakított opera egykori színpadán, a miniszterek padjának szélén, mintegy száz közvetlen legmagasabb munkatársa között helyet foglalt, természetesen csak azt lehetett érezni, amit a nagy egyéniségekről mindig mondunk: **betöltötte a teret.** Ugy dominált ez a zavartan mosolygó, karcsun puritán ember a kétezer jelen volt között, mintha valahogy csakugyan a maga testében foglalná össze a birodalmat és nyolevanmillió népe jövőjét. A szófukar ceremónia, amelyet a Reichstag-ülések szertartása minimálisra zsugorít, a maga rövidegével szintén csak az ő szerepét hangsúlyozza.

El akar törpülni és el is törpül mellette. Csak a zárójelenetben nő hozzá méltóvá a hallgatóság, a birodalom képviselőtestülete, amikor a két Himnusz mennydörgésében igazán félelmes, elszánt és amellet megihitt egységbe olvad egyén és nép, vezér és vezetett. A földszint egyenruhában csillogó képviselősereg, a háttér katonaméltóságai, a diplomaták karzata és akét erkély közönsége akaratlanul felállt, amikor

szólásra hívta az elnöklő Göring.

Szeretném tudni, mit érezhetett ebben a pillanatban. Ő persze tudta a nagy titkot, amit elmondani készült. A pad szélén ült és szembenézett az ütemes heil-tól harsogó teremmel és az előrelendült karok néma vonalritmusával. Ez az előlegezett ünneplés talán még feszélyezte is, ez még személyes ügy volt, nem taps, nem elhatározások és bejelentések helyeslése. Vagy talán erőt, biztatást merített belőle a helytálláshoz?

Az emelvényen, a négy, feléje görbülő mikrofon előtt, a kéziratára hulló éles lámpafényben kezdett beszélni. Nézttem, hogyan áll meg, hogyan gesztikulál, hogyan viselkedik egy cézári szónok. Két kezével az asztal jobb és bal szegélyének támaszkodott, könnyedén előrehajolt. Időnkint lassan himbálta magát, sőt talán lábujjhegyre is állt. Nyugodt, csendes, erős hangja egy pillanat alatt kontaktust talált a honfitársaihoz. Arca nyugodt volt.

Egész idő alatt állva olvasott. Délben hallottam, hogyan írja beszédeit.

Két gépirónőnek diktálva fogalmaz,

az írógépeknek különlegesen nagyok, a szokottnál háromszor nagyobbak a betűi. A konceptust aztán többször átstilizálja. Így születik meg lassan az ugynevezett kézirat. Máskor rögtönöz. Wilhelmshaveni beszédét például csak „**stichwortokban**“ tudta, cédulákat tartott a kezében, azokból építette fel a mondanivalóját. Most más volt a helyzet, most semmit sem lehetett az impulzív véletlenre bízni.

A 202 oldalas kézirat gyorsan fogyott előtte.

Ha egy-egy lapnak már az alján tartott, felvette a jobbkezzel, tovább mondta az utolsó sorokat és mialatt a lapot balkezzel átadta a mellette ülő Dietrich birodalmi sajtófőnöknek, zavartalanul átsiklott a következő lapra. Dietrich egy másik példányból, azt hiszem, ellenőrizte, hogy a beszéd izgalmában milyen szót helyett használt esetleg ujat. Az eltéréseket utólag átvezetik a különféle hivatalos fordításokba.

Hitler élesen hangsulyoz.

Mindig az értelem szerint, de a hangsúlyozása sokszor átárnyal. Ugyanez a szövege másképp hat az olvasóra és a hallgatóra, különösen a gunyos részeknél. Általában komoly és még a lírai szakaszoknál is objektív színe van a hangjának, a harag viszont mintha kissé fakóvá tenné.

Nyilvánvalóan könyv nélkül tudta a beszédet, sokszor felnézett és így mondott végig hosszú mondatokat.

Felolvasás és szónoklat egybefolyik nála, mint sok modern előadóművésznél, aki félig szavalva, félig könyvből mond verseket a pódiumon.

Csodálatosan tud árnyalni. Mint egy oldalról megvilágított relief egyes része, úgy ugrik ki a mondatából az ige, a jelző, illetve az a hangsúly, amelyre éppen szüksége van. Remek crescendókat és decscendókat épít ki. Ugy bánik a hangjával, mint egy Saljapin. Tud epikus lenni és rohanni,

sülyedni, emelkedni, csattogni, áradni, mennydörögni, andalogni, sziszegni, sérteni és felforni: egy öntudatos tenger hullámjátéka ez, örökké változó és még akkor is lebilincselő, ha a tartalmára nem figyel egészen az ember.

A gesztusai jóval egyhangubbak, elsősorban a beszéd indulati részét támasztják alá, a kitöréseket. Megfigyeltem, hogy sokszor félperceken át pontosan tagolták a szótagok ritmusát, valószínűleg a szónok testi és hangbeli kifejezése kapcsolódik össze bennük.

Éé mégis igen kevéssé tesz színészi benyomást. Olyan természetesen „lazán“ mozog, mintha százazrek között is intim körben lenne. Néha, persze, nagy katonai parádékon, kissé szoborszerűen kell viselkednie, általában azonban a teljes közvetlenség jellemzi.

Arról van szó

hogy különböző gyűjtőszendvények léteznek. Vannak emberek, akik pénzt gyűjtenek, mások képeket, régiségeket, mükincseket, bélyegeket, lepték sőt ismertem egy olyan öregurat is, aki hajtüket gyűjtött. Rengeteg tárgy kerül hozzánk életünk során, a vagyonosabb emberhez értékesebb tárgyak, a szegényhez lim-lomok, de mindenki ragaszkodik valamihez, mert minden tárgyhoz emlékek tapadnak: életünk egy-egy korszaka fűződik az élettelen holmikhoz.

Egy bölcs ember azt mondta egyszer nekem: „Az a borzasztó, hogy a tárgyak rémuralma alatt élünk. Mert minek nekem a négyszobás lakás, melynek a bérét alig tudom kiizzadni? Kell a kredencnek, a nagy ebédlőasztalnak, a könyvszekrénynek, a szalongarniturának, de nem nekem. A tárgyak ráfekszenek a életemre, értük dolgozom, pedig nekem elég egy zug is, ahol a fejem lehajthatom, de hát a feleségem nem tud elszakadni egyetlenegy butoradarabjától sem. Most, amikor létünk alapjai egy kicsit meginogtak, be kell látnunk, hogy valóban bölcs ember volt, aki a tárgyak rémuralmáról beszélt. Ha szemlét tartunk holmijaink fölött, ráeszmélünk, hogy rengeteg haszontalan lomot halmoztunk össze, melyekből okvetlenül le kell morzsolni valamit, ha kisebb lakásba költözünk és még többet, ha esetleg el kell utaznunk. Hallottam már olyan kijelentést egy asszonytól, hogy inkább meghal, minthogy gyönyörű otthonától megváljon, hogy berendezésének minden darabja a lelkéhez nőtt és nem tudja elképzelni az életét nélkülök. Mondanom sem kell, hogy nem helyeseltem ezt a felfogást, mert szerintem az élet fontosabb, mint a butorok, fontosabb, mint a vagyon, mert hiszen minden vagyonunk az élet.

Akinek van lelkiereje megválni a holt tárgyaktól, az sohasem lehet olyan boldogtalan, mint az, aki tüzőn-vizen át ragaszkodik hozzájuk, aki valósággal rabja a tárgyainak. A

léleknek szabadnak kell lennie, mint a madárnak, hogy föl-emelkedhessék a földi bánatok fölé, ne kösse semmi más, mint a szeretet azokhoz az élőkhöz, akiket szeretni érdemes.

Ezért kell gyűjtenünk a lelkierőt, hogy készen álljunk minden eshetőségre, hogy ne érhessenek végzetes meglepetések, hogy el tudjunk viselni minden anyagi csapást és talán még azt is, ami a lelkünket készül összezuzni. Ha nyugodt a lelkiismeretem, ha tudom, hogy teljesíttem kötelességemet, ha nem vétettem senki ellen, ha mindig csak jót akartam és mégis bántanak, nem érintheti lelkemet a halálos csapás, mert magasan fölötte állok az alacsony indulatoknak. Természetesen nagy lelkierő kell ehhez és még egy nagy dolog: hogy le tudjuk küzdeni hiúságunkat. Mert igen sokan vannak, akik összetévesztik a sértett hiúságot a lényeggel és úgy érzik, hogy összeomlott az egész világ, ha cím, rang, hírnév, állás, vagy vagyon elveszett. Nem tudják elképzelni, hogy az élet mindezekről független érték, hogy a boldogság belülről jön, a lélekből és teljesen relatív dolog, hogy milyen körülmények közt érzi magát gazdagnak vagy szegénynek, elégedettnek, vagy elégedetlennek.

Eszembe jut most egy régi emlék. Hegy tetején laktunk, egy rozzant, öreg házban, melyet hatalmas, elvadult kert vett körül. A végében egy fakalyibában egy ember lakott, aki minden reggel harsogó énekkel verte föl a hegy csöndjét. Ez az ember mezitláb járt és filozófiai könyveket irt a boldogságról, pedig kis kunyhójába befújt a szél és salátán élt meg kecsketejen. Sokat vitatkoztunk akkortájt, mert akkor még anyagi lélek voltam és nagyon vágyakoztam egy kis kertész ház után.

A háziasszony megmagyarázta nekem, hogy minden vagyon csak teher, csak utjában van az igazi szabadságnak és hogy igazán boldog csak az az ember lehet, aki teljesen függetleníti tudja magát az anyagi dolgoktól.

Akkor nem hittem neki, de ma már belátom, hogy igaza volt. Akinek gazdagsága a lélek birodalmában van, azt nem érheti semmi veszteség, az csak gazdagodhat még a szenvedések árán is, mert ez az a tisztító tűz, mely kielegeti a salakot a lélekből.

Gyűjtsük tehát a lelkierőt, hogy jusson belőle mára és maradjon holnapra is, mert nem tudhatjuk, hogy mikor kell elővenni a tartalékot ebből a vagyonból, mely egyetlen kincsünk a megpróbáltatásokban.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok

GOLDSTEIN LAJOS

mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztüm és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban.

Str. Bratianu 2.

Egy asszony regénye...

Ez a kegyetlen irgalmatlan történet 1913-ban kezdődött Abbáziában.

Nyár van, süt a nap, kék a tenger, az előkelő hotel előtti sétányon most mutatnak be egy fiatalembert a szép, fekete-haju magyar lánynak. A fiatalember is „tulajdonképpen“ magyar, **Rét** Dávidnak hívják, csak kisgyerek korában elkerült Magyarországról, Berlinben él. Kávéházai vannak, övé például a híres **Caffée-Braun** a Markgrafenstrassen, övé a **Caffée-Parkschloss** a Kaiseralleen és az övé a **Caffée-Ideal** is a Nederbeckplatzon.

Rét Dávid a bemutatkozás után egyre többet van a kolozsvári magyar lány társaságában.

Elmulik egy hónap, **Rét**-nek vissza kell térnie Berlinbe, de elutazása előtt jelentkezik a leány mamájánál, megkéri a leány kezét.

El ne felejtsük a dátumot, 1913 van, felhőtlen boldog béke.

December 3-án megtartják az esküvőt, a kolozsvári leány Berlinbe kerül.

Boldog házasság lesz az abbáziai ismeretségből. Gyermekekük születik: **Elvira**. **Rét**-ék egyre gazdagabbak, a kávéházak reggeltől éjszakáig zsufoltak. Aztán háboru. Persze, kicsit megcsappan a forgalom, de 1918-ban ismét nagyüzemmé válnak a kávéházak. **Rétnének** eszébe jut, hogy luxusrándulást tegyen Amerikába. Az egyik nővére Newyorkba ment férjhez, olyan régen nem látta, áthajózik hozzá. Newyorkban egy hónapig akart maradni, az egy hónapból kettő lett, majd három.

Egy newyorki szanatóriumban születik meg második gyermekük: **Helén**.

Mosolyognak azon a furcsaságon, hogy **Helén** egyhónapos korában, mint amerikai állampolgár tér vissza Európába. Az amerikai törvény szerint ugyanis, aki Amerika területén született, amerikai állampolgár.

1935. Egy este családi tanácskozást tartanak **Réték**. Elhatározzák, hogy külföldre költöznek Berlinből. Előbb az asszony induljon el **Helén**-nel, aztán követi őket **Rét** Dávid, utoljára megy majd **Elvira**. **Elvira** ugyanis asszony már, a férjét, **Herbert Segal**-nak hívják, gyógyszerész.

Egy novemberi estén — hideg, esős este — **Rétné** és **Helén** vonatra száll. Utjuk iránya: **Prága**. Megállapodásuk szerint **Rétnét** másnap követi a férje és Prágába találkoznak. Az asszony és a leány utja zavartalan. Megérkeznek Prágába, következő napon kimennek a berlini gyorsvonat elé, a kávé nem érkezett meg.

Gyors rémült telefon Berlinbe, Elvirához:

— Mi történt?

Elvira dadog, szífog a telefonba, ő bizony nem tudja, a papa vonatra szállt.

— Holnap hívjatok újra, talán már többet tudok.

Másnap megint telefon és távirat és expressz-levél és megint telefon és megint távirat. A rémület idegességében szinte félóránként érdeklődik újra és újra az asszony.

Elvira csak annyit tud, hogy a papának „valami kellemtelensége volt“ a határon, megmotozták, aztán leszállították a vonatról, visszavitték Berlinbe.

Elvira gondja volt a kávéházak értékesítése, lakásuk berendezésének eladása. Az asszony aztán táviratozza Prágából:

— Kutasd ki, hol van apa.

Elvira ügyvédekkel fogad, ő maga is sorra járja a hivatalokat, nem tudnak sehol sem Rét Dávidról.

Elvira bemegy a berlini rádióba, letérdel az igazgató előtt, úgy könyörög, hogy mondja be a rádió, Rét Dávid jelentkeznek, kétségbeesett családja keresi. A rádió többször is bemondja, Rét nem jelentkezik. Elvira is Hollandiába, Brüsszelbe, Párisba. Vannak napok, amikor az ő rémült sikolyától hangos az éter, mindenütt az apját keresi, könyörög, jelentkezzen, adjon életjelt magáról, mi történt vele. Az apáról semmi hír.

Rétné Prágából Budapestre ment. Már elfogyott a pénze, fantasztikus nyomorban van, vasuti várótermekben huzódik meg éjszakánként a kislányával, a boldogtalan kis amerikai állampolgárral, aki folyton rimánkodik az anyjának, kövessenek el együtt öngyilkosságot, az ő életüknek már semmi értelme nincs. Egész nap rójják az uccákat, az anya sirva bátorítja a lányát, majd csak megváltozik minden.

Arra sincs pénze már, hogy levelezőlapot küldjön Elvirának, aki Berlinben maradt.

Egy délelőtt az idegenellenőrző hivatalban van dolga. Mialatt sorban áll, arra lesz figyelmes, hogy az egyik szomszédja angolos németsséggel beszél. Megkérdezi:

— Ön amerikai?

— Igen, én newyorki vagyok — feleli a szomszéd, magas, vállas, elegáns ur.

— Mikor megy vissza Newyorkba?

— Holnapután.

— Uram, az Istenért kérem, menjen el Newyorkban a nővéremhez, megmondom a címét, mondja el neki, hogy beszélj vele, szörnyű helyzetben vagyok, csak annyit kérek tőle, hogy vitesse ki a kislányomat, aki amerikai állampolgár, legalább őt meg tudom menteni.

A newyorki ur elérzékenyülten hallgatja, amit Rétné beszél, megígéri, hogy Newyorkba érve, az első dolga lesz Rétné kérését elintézni.

Néhány hét múlva már meg is kapják az asszony nővé-

rének expresszlevelét, amelyben azt írja, hogy küld hajójegyet és tizenhat dollárt.

— Sajnos, mi is nagyon szükösen élünk, de annyink van, hogy Helénről gondoskodhassunk.

Megjön a hajójegy és a 16 dollár, **Helén** azonban nem akarja magára hagyni az édesanyját.

— Kötelességed velem szemben, hogy most elmenj — mondja Rétné a lányának —, kint majd dolgozol és aztán kivitetsz.

Hát jó, **Helén** elutazik.

Négy nappal az elutazás előtt Rétné összeesik az uccán, mentők viszik be a kórházba.

Magas láza van, idegösszeomlás féle érte. A kórteremben bucsuzik el anya leányától. Este fél kilenckor megy a vonat a déli pályaudvarról. **Rétné** félnyolc tájban, kijátszva az ápolónőket, minden erejét összeszedve, kilopódkodik a kórházból, kirohan a pályaudvarra, még tud néhány percig beszélni **Helénnel** és láthatja, hogy a vonat kimegy — **Amerika** felé. Aztán visszamegy a kórházba, ahol három hónapig marad.

A Berliini-téri nagy kávéház tulajdonosa megtudja, hogy egy berlini kollegájának a felesége (vagy inkább özvegye) milyen szörnyü nyomorba került. Munkaalalmat teremt számára a kávéházban.

Rétné, az egykori gazdag berlini kávésnő, kolozsvári bálkirálynő gazdasszony lesz a caffè restaurant konyhájában.

Csöndes, szomorú asszony, szótlánul végzi a munkáját, a környezetében levők alig tudják, hogy milyen tragédiát hordoz magában. Megkapja első fizetését, amit portóra költ. Ir Berlinbe **Elvirának**, velük mi van? És újra, újra rimánkodik, hogy keressék a papát, hol van, mi történt vele, él-e. Elvira válaszol:

— **Mi most indulunk Sanghaiba, az uram gyógyszerész lesz kint. A papáról semmi hír, sehol nem tudnak felvilágosítást adni arról, hogy hol lehet, mi történt vele.**

Ime, mi lett egy boldog kis családból, szétszóródtak a világban. **Helén** Newyorkban van, betegápoló nővér lett. **Elvira** férjével együtt kijutott Sanghaiba, most kezdik újra elromlott életüket. A kolozsvári származású mama Budapesten egy kávéházi konyhában, a papa, aki 1913-ban porcellánadrágban, kék lüszterkarátban, girardi-kalapban, ezüstfogantus gigerlipálcával sétált Abbáziában, ismeretlen helyen rejtőzködik.

Rétné nem tudott belenyugodni férje elvesztésébe. Szabad idejében kérvényeket szerkeszt, leveleket ír,

Európa összes hatóságai ismerik már bánatos betűit, mindenütt könyörög, keressék a férjét.

Nemrégiben különös ötlete támadt. Elhatározta, hogy ír az angol királynak és az Egyesült Államok elnökének. Haj-

naltájban, amikor végzett a kávéházi munkájával, lapozgatni szokta a külföldi képeslapokat, jól ismeri az angol király és Rooseveltt fényképét. Azt mondja, mind a két embernek a szemében jóságot érez.

Egyforma levelet irt az angol királynak és Rooseveltnek.

Leírta, mi mindenben ment át az utolsó négy esztendőben, hogy szóródott szét családja a világban, hogyan vesztette el szeme elől a férjét. Egyetlen vágya van már csak (azon kívül, hogy még egyszer az életben láthassa a férjét), lányával, a newyorki betegápolónővel, találkozni, vele együtt élni. Helén még nem nagykoru, így az amerikai törvények értelmében nem küldhet **effidevidet** az édesanyjának.

— **Olyan magányos, olyan szerencsétlen, elhagyott asszony vagyok, talán a legárvább, a legreménytelenebb sorsu az egész világon, összetett kézzel könyörgöm, segítsenek rajtam.**

Helénnek is irt **Rét Dávidné**, közölte levelében, hogy milyen levéllel fordult Roosevelthez és az angol királyhoz.

— Irj te is Rooseveltnek, talán akkor inkább fogamatja lesz annak, amit én irtam.

Három héttel ezelőtt indultak el a levelek. És a héten **Rét Dávidné** már választ is kapott az angol királytól. Nagyon remegett a keze, amikor feltépte a borítékot. A levél így hangzott:

„Madam, With reference to the letter which you addressed to the King asking for assistance to enable you to join your daughter in the United States of America I have to inform that this is not a matter in which His Majesty is able to intervene.

I am, Madam Your obedient Servant

Harry Hohler Secretary.“

A levélből tehát az derül ki, hogy az angol király nem foglalkozik ilyen természetű ügyekkel.

Hát jó. Ő nem, de Roosevelt majd segít. Az amerikai elnök válasza még nem érkezett meg. Sanghaiból szombaton kapott levelet Rétné. „Mi jól vagyunk, dolgozunk... Vajjon mikor fogunk látni téged?“ írja Elvira.

ÉLETTERET A KUTYÁKNAK!

Egy adófizető kutyapolgár

Irt, vagy nem irt levelet Hitlernek Starhemberg hercegné, Nora Gregor?

A párisi színházi világ érdeklődésének homlokterében hetek óta újra **Starhemberg** hercegné, **Nora Gregor**, az osztrák származásu egykori bécsi Reinhardt-színésznő áll. **Nora Gregor** férjével és kisleányával közel egy éve bukkant fel Párisban s nemrégiben kezdték forgatni a joinvellei stúdiójában **első francia filmjét**. Az egykori osztrák államférfiu művésznő-felesége, **Starhemberg** herceg régi kapcsolatai révén, csakhamar a párisi társadalmi és művészi élet középpontjába került. Ebben a zexkluzív körben találkozott **Nora Gregor** **Jean Renoir**-val, a francia művészfilmek koronázatlan királyával, aki azután megnyitotta a stúdiók kapuját **Nora Gregor** előtt.

Az alig remélt gyors párisi siker után érthető feltűnést keltett néhány amerikai filmlapnak az a híradása, mely szerint

Nora Gregor elválni készül férjétől, **Starhemberg** hercegtől, hogy kisleányával együtt visszatérhessen **Ausztriába**, ami pillanatnyilag számára, férje egykori politikai szereplése miatt, egyébként teljesen lehetetlen volna. Ugyanez a forrás, — Hollywood legelterjedtebb filmujságja — azt is tudni vélte, hogy hazautazás érdekében

Nora Gregor hosszú levélben fordult **Hitler** vezér és kancellárhoz.

Ebben arra kérte a Führert, hogy egykori burgtheateri érdemei alapján

tegye lehetővé számára, hogy házasságát a német törvények szerint megsemmisítsék

s ő kisleányával együtt visszatérhessen a német birodalomba, illetve szűkebb hazájába, Bécsbe a nemzetiszocialista Burgtheater színpadára. Az amerikai lap híradása nyomán

óriási felzudulás támadt **Nora Gregor** ellen **Páris** művészi világában,

annál is inkább, mert férje hallatlan népszerűségnek örvend a francia fővárosban.

Nora Gregor elkeseredetten védekezett a hollywoodi álhírek ellen. Az egyik legelőkelőbb párisi hotel szalonjában fogadta a **Latin American Press** tudósítóját, aki előtt

Flora (volt Reusz) Jégvár üzemben !

Rendelések: Telefon 11—14. Bulv. Reg. Ferdinand 33

határozottan cáfolva a mende-mondákat, a következőket jelentette ki állítólagos válaszáról és Hitlerhez írt leveléről:

— Így egy szó sem igaz! Férjem kisfiammal együtt egy magaslati gyógyhelyen pihen, mialatt **Renoir** és én első filmemet forgatjuk itt Párisban. Kimondhatatlanul örülök, hogy francia művészbárataim annyira maguk közé fogadtak, hogy nyelvi akadályaim ellenére máris **Jean Renoir** filmjében léphetek fel. Igaz, hogy nekem erős honvágyam volt, erről meghitt barátaimnak is sokat beszéltem. Az is megfelel a valóságnak, hogy szeretném mihamarabb megmutatni kisfiamnak hajdani hazánkat, az osztrák hegyek felejthetetlen világát. **De soha egyetlen sorban, még kevésbbé magánlevélben nem kértem Hitlertől engedélyt, hogy hazalátogathassunk.** Legkevesbbé kérném pedig ezt férjemtől való válásom árán... Egy pillanatig sem gondoltam erre, soha nem is tennék ilyet, bármennyire is erőt venne rajtam még a mainál is erősebb honvágy.

Nora Gregor barátai és rajongói meglepéssel vették tudomásul a hercegné határozott hangu nyilatkozatát, ámde legnagyobb meglepetésre nem sokkal ezután az amerikai sajtó eg yrésze, figyelmen kívül hagyván a tényeket, uira világgá röpitette **Starhemberg** hercegné és **Hitler** kancellár levélváltásának hírét, még pedig abban a formában, hogy **Nora Gregor** elutasító válaszban részesülvén a **német hivatalos körök részéről, legalább Párisban igyekezett barátai előtt presztizsét és a közönség előtt régi népszerűségét megmenteni.**

Nora Gregor most már nem tehet mást a szállingó pletykák ellen, mint hogy délutánonként férjével egvütt a **Champs Elysée** vagy a **Bois de Boulogne** egv-egy divatos uzsonnázóhelyének terraszán személyes jelenlétükkel igyekszenek megcáfolni állítólagos válásukat...

— **ORVOSI HIR.** **Dr. Botis Aurel**, a munkásbiztosító pénztár főorvosa, elköltözött Str. Gheorghe Popa 3 szám alá (szemben az erdőigazgatóság palotájával). Rendel 3—5-ig.

— **MEGNYILT A ROMÁNIAI MAGYAR NÉPKÖZÖSÉG BUKARESTII IRODAJA.** A Romániai Magyar Népközösség bukarestii irodája megkezdte működését. Az irodát dr. Mikó Imre, az ismertnevű fiatal ügyvéd, a Nemzeti Ujjászületési Frontja legfőbb tanácsának tagja vezeti. Ez az iroda, amely a magyar sajtóval, valamint a hatóságokkal állandó összeköttetést tart fenn, minden közérdekű ügyben készséggel áll a magyarság szolgálatára. A Romániai Magyar Népközösség fővárosi irodájának címe: Dr. E. Mikó, membru în Consiliul Superior Național al F. R. N., Bučurești, Calea Victoriei 128a, et. II.

Irja meg,

szerkesztő ur . . .

— Mit csinálsz a lányoddal érettségi után? — kérdeztem egyik levelemben barátnőmet, egy jól kereső svájci ügyvédét.

— Angliába küldöm szobalánynak.

Csodálkozva olvastam a válaszát. Hogyan, a rendnek és jólétnek országában is már efajta „kikerülésre“ gondolnak? Barátnőm következő levelében eloszlatta aggodalmamat.

„Nálunk szó sincs ilyesmiről — írja —, de már évek óta bevett szokás, hogy

lányainkat Angliába vagy a francia Svájcba küldik házimunkára.“

— Ott megtanulják a nyelvet, hozzászoknak az önállósághoz és belegyakorolják magukat a háztartásba.

Angliai házimunka.

Cikkekre emlékeztem, miket itthoni lányok irtak, elkecseregetten panaszkodtak a számukra szokatlan nehéz fizikai munkáról, mit végezniük kell.

És oda küldenek egy 18 éves jómódu lányt?

Furcsáltam az ügyet, de barátnőm későbbi leveleiből közelebbről megismerve a svájci életet, rájöttem, hogy számukra a munka sem nem lesz szokatlan, sem pedig nehéz.

— Ott ugyanis — barátnőm szerint — már kicsiny koruk óta rá vannak szoktatva a gyerekek, hogy a ház körül segédkezzenek. Nincsen szobalány, aki kézhez adja ruhákat, kefélje és vasalja őket és megterítse az asztalt. Ezt itt már egy 10 esztendő kislány is elvégzi, ezáltal édesanyja munkáját könnyíti meg, kinek amúgy is elegendő dolga akad. Mert szakácsnőt sem tartanak, Svájcban ugyanis a házi személyzet megfizethetetlenül drága és alig akad. De a praktikus svájci asszonyokat ez cseppet sem zavarja, kitünően ellátják házuk táját nélkülük is. Legfeljebb bejárónót tartanak, hetenként kétszer, a reggeli órákra. Vagy ha megbetegszene, betelefonálnak az ápolónők otthonába, ahonnan vizsgázott ápolónőt küldenek ki, ki nemcsak a beteget látja el, hanem főzéstől kezdve az egész háztartást.

— Hogy az ottani asszonyoknak kevesebb lenne a munkájuk, mint nálunk? Nem, csak leegyszerűsített s főleg nem minden háru az asszonyra. A főzéshez konzerveket használnak, de az itteniek nem drágák és főleg nagyon izletesek. A gyerekek, minden családban 3—4 akad, komoly segítséget jelentenek. A fiukat az édesanyjuk neveli a házi munkára, úgy hogy mire megnősülnek, egész természetesnek tartják étkezések után eltörölgetni az edényt, vagy estén-

ként megágyazni. Ők ezt nem találják méltóságon alulinak, ellentétben a pesti férjekkel. A vendéglátás is merőben különbözik a mienktől. Egy gyönyörűen berendezett villában vacsorára voltam hivatalos. A garázsban ott állt a luxus kocs, de a konyhában nem volt szakácsnő. A ház asszonya főzte meg az izletes és bőséges vacsorát, ő maga is szolgált fel. A barátnők csak a terítésnél segédkeztek. De

vacsora után az egész tisztelt vendégsereg kivonult a konyhába és elmosogatta az edényt. Ez volt a borraivaló.

— Utána az egyik hölgy leült a zongorához (itt még minden jobb házban van egy) és a ház asszonya olasz és francia műdalokat énekelt. Ugyanis jónevű hangverseny-énekesnő volt, de emellett ő maga látta el háztartását. Erre különben itt az orvosnőnek, kalaposnőnek, sőt még a gépírókisasszonyoknak is fut az idejéből. Hogyan lehetséges ez, mikor a nap itten is csak 24 órából áll? Nézzük csak, mivel telik el otthoni ismerőseimnek az ideje. Teméntelen időt töltenek fodrásszal, divattal, bridgel, pletykával. Hallom az élénk ellenvetéseket, nálunk is vannak komoly, dolgozó nők. Persze, hogy vannak, de viszont szabadidejüket ők sem házimunkával, hanem szórakozással töltik. És ez természetes is. A svájci nő is szórakozik, csakhogy mint mindent, úgy ezt is családi körben teszi. Nem járnak nyilvános helyekre délutánonként, hanem egymást keresik fel a barátnők s terefere közben nem restelik előszedni a foltozni való ruhát, úgy hogy ezzel sem veszítenek időt.

A fodrászra, kozmetikusra, varrónőre sem szentelnek órákat, de még csak perceket is alig.

Ruzsra nincs igen szükségük, hiszen a pompás hegyi levegő és sok mozgás állandó pirt varázsol az arcukra. S ruhájukon nem igen látszik, hogy idei vagy két év előtti, annyira nem igazodnak a divat után.

— Az estéket rendszeresen otthon töltik egy jó könyv vagy a rádió mellett. A férfiak eljárnak iszogatni vagy kártyázni. Az asszonyok kivették a szórakozásból a részüket még lánykorukban, mert az itteni lányok teljesen szabad életet élnek.

Fiupajtásokkal két-háromnapos turákra mennek a hegyekbe mama és papa nélkül.

Erkölcseikre senki sem vigyáz s mégis belőlük lesznek a legszolidabb és legjobb feleségek.

— A turistáskodást különben asszonykorukban sem adják fel. Szombaton délutánonként kiürül a város, hátizsákokkal és szöges cipőkkel megindulnak a családok a hegyek felé. A svájci nép természetimádó. Már az 5 éves gyerekek is vigan sielnek itt. És ha a svájci nő a városban nem is elegáns, itt, ahol elemében van, senki sem veszi fel vele a versenyt a sportholmikban. Kitűnő szabásu, remek anyagu ruhája még olyan mondén helyen is, mint St. Moritz feltűnést kelt.

De nemcsak a szomszédos helyekre rándulnak, hanem

sokat utaznak is. Karácsonyt és a nyári vakációt csak kevesen töltik odahaza.

Utazni és látni a legnagyobb élvezetük
s az ő valutájukkal ez a vágy könnyen megvalósítható.

Négymillió lakosa van a kis országnak. Annyi, mint Párisnak. S ez a kis nemzet egy egészen külön világ. Puritánságban és becsületességben szinte páratlan. De miért is ne lennének becsületesek, mikor a munkanélküli segélyből meg lehet élni és amikor még a munkásnak is háromszobás lakása van? Náluk

nem ismernek társadalmi különbséget, a vendég kezét fog a szállodai szolgálóval és az uccaseprőt épuget urnak szólitják, mint az ügyvédet. És az orvos felesége éppen úgy dolgozik, mint a házmesterné.

— Kitünő asszonyok ezek, szívósak és munkabírók, de amellet tanultak és okosak is. És egy megbecsülhetetlen tulajdonságuk van,

a pletyka náluk ismeretlen fogalom.

A barátnő magánélete itt nem zsurtéma. A hegyekről beszélgetnek, turákról, irodalomról és háztartásról. Rendes emberek. Számunkra kissé színtelenek és vértelenek, nem társasági szellemes és szórakoztató dámák. Modern „vampok” sem találni közöttük. Ők a békebeli értelemben vett ideális feleségek, bizonyíték arra is, hogy

ez a típus még ma sem túlhaladott, hogy Svájcban alig van valópör.

Bocsánat, hogy közbeszélünk . . .

Amint a szem a lélek tükre, úgy kell a sajtónak visszatükröznie a közönség hangulatát és véleményét. A jó sajtó tehát a közönség hangja, ami, ha nem is mindenkor elismerés, de értékes adat lehet azok számára, akik a közügyeket intézik. Az őszinte bírálat pedig nem az a megnyilvánulás, amelyre haraggal kell reagálnia annak, aki iránt megnyilvánul. Mindezeket azért bocsájtottuk előre, mert az alábbkövetkezőkben — az aránylag rövid gyakorlati alkalmazás nyomán — az a vélemény alakult ki a városban, hogy

az új közlekedési szabályrendeletet, amelyet a város készített el és amelyet a rendőrség hajt végre, sürgősen módosítani kell.

Kétségtelen, hogy a városnak fejlődnie kell és hogy a különböző szabályrendeletek elméleti elgondolás szerint ezt a fejlődési folyamatot szolgálják. De nem szabad elfelejteni, hogy egy-egy ilyen szabályrendelet egészen másként alakul ki a gyakorlati alkalmazásban, mint ahogyan azt az elméleti elképzelés alakította ki a toronyalatti íróasztal mellett.

Az Ország-Világ számtalanszor bebizonyította, hogy ott áll a mindenkori városvezetőség mellett, amikor közér-

dekü tevékenységet fejt ki, de éppen azért, hogy ezeknek a melléállásoknak sulya legyen, helyt kívánunk adni a jogos ellenbírálatnak is, ami nem válhatik ártalmára a városvezetőség elgondolásainak, sőt.

Amikor manapság úgy az állam, mint a városok nagy költségvetéssel dolgoznak, munkaalkalmakat teremtenek, gondoskodnak a társadalmi és közművelődési fejlődésről, ennek terheit a közönségre hárítják.

A közönség mindenkor aláveti magát a kötelezettségeknek, ennek ellenében elvárja, hogy egyrészt nekik is juttatnak valamit, másrészt véleményét, óhajait meghallgatják és figyelembe is veszik.

A közönség természetes módon jól akarja érezni magát, kellemes megnyugvást kíván ezekben a hiszterikus, nyugtalan, csupa-izgalom időkben.

Az új közlekedési szabályrendelet éppen ezt az elemi kívánságot hagyta figyelmen kívül, amikor megbolygatta a város eddig is elég jól bevált közlekedési rendjét, jóllehet vitathatatlan tény, hogy Aradon soha a legcsekélyebb forgalmi zavarok sem mutatkoztak és a forgalmi baleseteknek még könnyebb természetű előfordulásai is ritkák nálunk. A város attrakciószámbamenő korzóját nem kell bemutatnunk, minden aradi ismeri és mindenki, aki más vidéki városból került ide, megirigyelte Aradtól. A korzó a város jellegzetességei közé tartozik, az aradi korzó híres és mindezideig hatóságai védelemben is részesült.

Éppen Bejan Romulus dr. jelenlegi polgármester rendőrkvetszorsága idején, az ő kezdentényezésére történt, hogy az aradi rendőrség a déli és esti korzóidőre elterelte a járműforgalmat a tulajdonképpeni korzóról, tehát a főutvonalnak a városházától a Bratianu uccáig terjedő szakaszáról.

A közönség hálás volt, mindenki elismeréssel nyilatkozott erről az intékezdeésről, amely emelte a korzó színvonalát és most már igazán büszkén mondogatták az aradiak, hogy sehol vidéki városban nincs ilyen korzó . . .

Most azután az új szabályrendelet mütétet hajtott végre, levágta a korzónak annakidején felszabadított kocsit részét, vagyis visszaterelte a járműforgalmat a korzóoldal kocsijára. Az egyirányu közlekedés bevezetésével a rengeteg sétálót felzsufolták a gyalogjáróra.

Reméljük, hogy a városvezetőség rövidesen odahat, hogy a közlekedést ezen rendelkezését felülvizsgálják és **visszaállítják az aradi korzó testi épségét,** amit most a rideg végrehajtással megcsonkítottak.

Ilica György, Ortopäd és ludtalpu cipöket orvosi előírás szerint szakszerűen, luxus cipöket legújabb modell szerint a legjobb anyagból készíti. Arad, Str. V. Goldis 1.

Renan a fajiságról

(Beküldött kézirat.)

A magyarországi zsidótörvény javaslatának alapgondolata a zsidók leszármazáson alapuló faji egységének feltételezése. Ha valaki vitatja, hogy ma még egyáltalán beszélni lehetne ilyen külön fajiságról és a legkülönbözőbb típusu és megjelenésű zsidókra hivatkozik, azzal szemben az egyszerű és nem is okvetlenül antiszemita ember könnyen meggyezheti:

„De miért van az, hogy ha egy vendéglőbe, kávéházba vagy színházba belépek, percek alatt látom — sőt a zsidók is látják —, hogy a közönség tulnyomó részben zsidó-e vagy keresztény; azt azonban nem látom, hogy pl. evangélikusok vannak-e sokan, vagy katolikusok. Hát ugylátszik, mégis csak a fajta teszi és nem a vallás, ezt a rendszerint szemmel érzékelhető különbséget.“

Igy gondolkodik az egyszerű polgár, a „*man in the street*“, akinek a nézete végre is legfontosabb, mert ő a közvélemény s mert a törvényeket az ő számára csinálják állítólag. Tehát e jóhiszemű polgár választ is kell hogy kapjon kételyeire, még pedig olyat, amit csak a hüvös és exakt tudomány nyújthat. Ehhez semmi köze a liberalizmusnak, amely szerint ha faj is a zsidóság, az e fajhoz tartozó egyének emberi méltósága és jogai is azonosak minden más fajok egyedeinek emberi méltóságával és jogaival. Ez utóbbi kérdésre szándékosan nem terjeszkedünk ki e helyen. Mert hiszen, ha a zsidóság **nem faj**, úgy ennek a kérdésnek a taglalása az adott esetben feleslegessé is válik. Az mind helyes és szükséges, hogy a civilizáció nevében, a nemzetnek és minden nemzeteknek legnagyobb szellemeire s az általuk képviselt elvekre hivatkozva, harsogjon a tiltakozás a jogtalanság, méltánytalanság és igaztalanság kórusai ellen, amelyek a középkor visszahozatalát követelik. De előbb talán azt is meg kell vizsgálni, *sine ira et studio*, hogy vajjon akkor, amikor ma biológiai értelemben vett zsidó fajiságot emlegetünk, nem egy kimérávil állunk-e szemben, valami ködös látomással, amelyet a tudós lámpájának sugara iziben szétoszlat.

És most beszéljünk Renanról.

Renan valláserkölcsi felfogása kétségkívül erős polemiákat idézett fel főleg egyházi körökben s ma is nagy a száma ellenfeleinek. De azt, hogy Renan, a pap, a zsidó nép történetének legnagyobb szaktudású, legalaposabb képzettségű és kápráztatóan bőséges tudományos adatait a legaprólékosabb lelkiismeretességgel kivizsgáló tudósa volt, soha senki sem merte elvitatni.

Ha van valaki, aki a zsidó fajiság tekintetében a korokon és politikai divatokon felülálló tudós tekintélyével szólal-

hat fel, ez elsősorban Renan, aki saját bevallása szerint soha nem bánta meg, hogy a zsidó nép történetének szentelte életét.

Renan 1883 január 27-én előadást tartott a St. Simon-körben. Az előadársól gyorsírói jegyzetek készültek, amelyek alapján később az nyomtatásban is megjelent „Zsidó faj és zsidó vallás” címmel. Ennek az eszmemenete, a tudományos érvek egész arzenálja.

NEMZETI VALLÁS

Mint általában a vallások, eredetileg a zsidó vallás is nemzeti, illetve faji vallás volt, Izrael fiainak vallása. Majd az asszirokkal jött gyarmatosok révén sok idegenfajú elem került a zsidó nép közé. Később, ugy Nagy Sándor idejétől kezdve, egy rendkívül intenzív zsidó hittérítési korszak következett, amely századokon át tartott, még Krisztus fellépése után is mintegy három századon át. Rengeteg hellén és szirfajú ember vette fel a zsidó hitet. Már a harmadik században Krisztus után Dio Cassius római szenátor magáról Judeáról, tehát a zsidóság fokuuszáról, azt írja, hogy lakói tulnyomó részben nem zsidófajúak, igen sok a római köztük, akik átvették a zsidó nép vallási intézményeit. Már ebben az időben sem nagyon lehet a zsidóság fogalmát etnographiai fogalomnak tekinteni Renan szerint. Gallia és Italia zsidói legnagyobb részben az áttért gallusok és rómaiak utódai. Toursi Gergely a hatodik században a párisi és orleansi zsidók ellen, mint eretnekék ellen prédikál; de az, hogy ezek másfajú emberek volnának, még csak eszébe sem jut.

Renan szerint a német és angol zsidók általában Franciaországból származnak és őseik javarészt az Izrael hitére áttért gallusok; legnagyobb részüknek egyetlen palesztinai őse sem volt.

Mohammed felléptéig — aki maga is bizonyos fokig zsidó volt — Arábiában óriási tért hódítottak a zsidó térítők. A mai Oroszország déli részein akkor elterülő kazár birodalom pedig Nagy Károly idején, tehát a VIII. század körül egészében zsidóvá lett. Ezért van a Krimben annyi héber lelet és héber felirat, amelyeken már a VIII. században tátar és török nevek fordulnak elő, mint pl. Toktamis. Palesztinai származásu zsidó Léwi, Jákob, vagy Ábrahám nevet vi-

HIRLAP

a legerjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meşianu 1. — Telefon 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hirdetési organum.

selt volna és nem ilyen tipikusan tatár nevet.

A déloroszországi és a dunai országokban lakó zsidókról kimutatja Renan, hogy közülük fajilag igen kevés lehet a zsidó.

Nem említi Renan külön az ő rövidre fogott előadásában, de mi tudjuk, hogy a déloroszkazárok egy törzse a honfoglaló magyarokkal együtt jött be a vereckei szoroson.

Általában — ugymond Renan — a zsidók összességében igen kevés ma már a semita vér; vérszerint nem zsidó elemek oly nagyszámban olvadtak a zsidóságba, hogy a „zsidó“ szónak néprajzi jelentősége ma már nincs.

A TIPIKUS

Ami az ugynevezett zsidótipust illeti, Renan szerint ilyen nincs, de vannak zsidó **tipusok**, amelyek egyike sem vezethető le a másokból. Annak oka, hogy bizonyos számú típus keletkezett, a középkorban a zsidókra kényszerített elzárkózás, a ghetto és a vegyesházasságok sokáig fennállott tilalma volt.

„Ha — ugymond Renan — vennénk vaktában néhány ezer embert, mondjuk azokat, akik e pillanatban valamelyik párisi boulevardon sétálnak és akik mindenféle fajához vagy nemzetéhez tartozhatnak s ezeket letelepítenők egy puszta szigeten, ahol a külvilágtól elzárva szaporodnának, úgy bizonyos idő múlva a típusok csökkennének, összehalmozódnának, összetömörülnének egy bizonyos számú típusba, amelyek a többieket elnyomva, megmaradtak és külön-külön egymásból le nem vezethetővé állandósultak.“

Ami a zsidók erkölcsének, szokásainak hasonlatosságát illeti, ha bármi fajú embereket ghettoéletre szoritunk, minden esetben azonos eredményre jutunk. Bizonyos hasonlatosságok nem faji azonosságon alapulnak, hanem egyszerűen hasonló helyzeteknek az eredményei. A hasonló észjárást a nevelésnek, olvasmányoknak, vallásgyakorlatnak azonossága magyarázza meg. A zsidók u. n. jellegzetes arca és szokásai tehát a századokon át rájuk nehezedő társadalmi kényszerűségekben lelik magyarázatukat; éppen nem faji jelenségek.

Renan azt a tételét, hogy a nemzedékeken átvonuló közös ételsors mennyire döntő olyan tulajdonságok kialakulásában, amikről azt hisszük, hogy faji tulajdonságok, többek között egy igen érdekes példával bizonyítja. **A szirfajuk legnagyobb része keresztény.** Ezek a szírek a világ legbátor-talanabb teremtsései; viszont a Szíriában ugyancsak tekintélyes számban élő arabfajú muzulmánok fegyverviseléshez szokott harcias emberek. Van azonban néhány falu Damaszkustól északra, amelyeknek lakói a legtisztább szirfajuk, olyannyira, hogy az egyébként kiveszett ősi szír nyelvet még csak e néhány falu népe beszéli a maga tisztaságában. Ha

van valódi szír a világon, hát e néhány falu népe az. Azonban e falvak lakói egyben századok óta muzulmánok is. És ime — bár egy csepp arab vér sincs bennük — mégis harcias szokásaik, erkölceik, fegyverforgató hajlamuk tekintetében miben sem különböznek az arab muzulmánoktól.

Ami a zsidók foglalkozását illeti, kimutatja Renan, hogy ahol korlátozó rendelkezések nem voltak, ott ugyanolyan munkával keresték kenyerüket, mint mások; így pl. a franciák között is, amíg csak **Szép Fülöp** rendeletét ki nem bocsátotta.

Előadásának végén Renan még örömeinek ad kifejezést, hogy Franciaországban nincs gyakorlati jelentősége e történeti és néprajzi kérdéseknek.

Amikor nemzetről van szó, Franciaországban nincs faji kérdés.

A néprajzi tények a történelem kezdetén fontosak, de a művelődés haladásával egyre vesztenek jelentőségükből.

„**A XIX. század lerombolta a ghettokat. Akik azok felépítésén fáradoznak, azokból megvonom becsülésemet**“ — fejezte be.

A cikkem elején egyszerű polgár kérdésre bőségesen elegendő választ nyújt **Renan** előadása. Ime, most már tudhatja, hogy néhány gesztus, vagy arckifejezés hasonlóságának mi az oka; semmiesetre sem külön fajiság. De másképp is meggyőződhetik arról, hogy **nincs egy léges zsidó faji típus**. Allitson egymás mellé tiz svéd, vagy akár tiz mayar zsidót és tiz déliolasz, vagy görög keresztényt. Nézze meg jól arcukat, orrukat, szájukat, figyelje gesztusaikat, hallgassa beszédjüket. S azután mondja meg, melyik csoportnál vél felfedezni legtöbb „**tipikus zsidó faji vonást**“.

Hajdu Miklós dr., ügyvéd.

SOK

hirdetőnek szerzett sikert 27 év óta az „Ország-Világ“ politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti riportlap, mely

KICSI

volt, amikor elindult s most már Ardeal és az utódállamok majdnem minden házánál megtalálható. Igen

SOKRA

értékeli ma már a hirdetőközönség ezt a régi, közkedvelt, jól bevezetett riportlapot és ezért a hirdetők közül sok százra

MEGY

azoknak a száma, kik sikerrel hirdetnek az „Ország-Világ“-ban. Állandó hirdetőknék nagy kedvezmény!

egy bukacesti autótemetőben

Külváros. Nedves koradélutáni órákban bizony barát-ságtalanaz itt-ott hiányos deszkakerítéssel körülvett telep. A forgalom zaja szinte nem is illik ide: **autótemetőben vagyunk.**

A közel egy holdnyi területen állnak egymás mellett a különböző gépek, autók, vastraverzek, acél ablakkeretek. Az ócskavastelepen az autók természetesen külön-külön vannak elhelyezve, multjukat megillető végtisztességgel.

Talán husz-huszonöt kocsí áll egy csoportban. Egyiken, másikon még látszik eredeti lakkja, foltokban. Van itt teherautó, ami rokkantan leengedi egyik vállát — tengelytörés — kis személyautók, amiből hiányzik a motor, taxi, amelynek már csak a motorja van meg s a négy kereke.

Érdeklődöm a tulajdonosnál:

— Mennyit adnak általában autórongsókért?

— Kétezer leitől tizezer leig. Attól függ, hogy milyen állapotban van. De — teszi hozzá — ne tessék azt képzelni, hogy itt csupa ócskavas van. Lehet itt kapni olyan autót is, **amelyik még jár.** Tessék nézni ott hátul azt a kis négyülé-
sest. Két emberem dolgozik rajta egész nap. Aból még lesz kocsí.

FELTÁMADÁS

Közelebb megyünk. Két szerelő nyakig olajosan sűrűforog az ócska masina körül. Az egyik aláfekszik, úgy kalapál rajta, a másik felhág a lépcsőjére, a vezető ülésbe ül. A kis kocsí megbillen és keservesen nyekereg. A szerelők azután helyet cserélnek. Talán félórai munka után az egyik elkiáltja magát, — jóképű temesvári fiú:

— **Na most!**

Beül a volán mögé, a másik pedig kurblizni kezd. Olyan nagy lendülettel csinálja, hogy a gép szinte idegsokkot kap. Két-három percnyi szorgos kurblizás után furcsa, meghatározhatatlan zörejt hallok: keserves hörgés és prüszkölés közben **megindul a motor.** Olyan panaszosan sikongat, mintha méltatlankodna. Aztán, valószínűleg felháborodva a méltatlan bánásmódtól, két hatalmas pukkanással leáll.

A telep tulajdonosa lemondóan legyint. Elfordul, de visszanez és szinte bátorítólag mondja:

— **Azért lesz belőle még kocsí.**

Megkérdeztem, hogy mi lesz az idehozott ócska kocsí sorsa.

— Attól függ — feleli —, hogy van-e benne bőrpárna. Ha van, azt kisebb kárpitások veszik meg. A tömést és néha

a bórhuzaatot fel lehet használni. A gép egyes alkatrészeit, amelyeket még használni lehet, félretesszük. Az így összegyűlt alkatrészekből pótoljuk egy-egy még használható állapotba hozható kocszi alkatrészeit. A kerekeket, ha van rajtuk gummi, **lovass teherkocsik szokták megvenni**. Kiméli a lovat és közlekedhet azokon az utburkolatokon is, ahol megvasalt, fakerekű kocsinak tilos.

— Mit csinálnak a vázzal, meg a karosszériával?

— A rugókat is el lehet adni, — jegyzi meg szerényen a tulajdonos — az alvázat pedig, ha már semmire nem lehet használni, a karosszériával együtt eladjuk ócskavasnak.

— Általában mennyi a nyereség egy kocsin?

— Ez üzleti titok. Nem sok.

— Mennyiért lehet itt kapni olyan kocsit, amelyik még jár?

— Nyolc-tízezer leiért. Természetesen csak ismerősöknek adok.

— Meddig bírja még az ilyen autó?

— Az attól függ. Én csak annyit garantálok, hogy amikor innen elviszik, a kocsi jár.

TEMETÉS

Közben üzletfél érkezik. Teherautó huz egy ócska, összetört taxit. Siralmas állapotban van, alig akad rajta ép rész. A teherkocsiról leszáll a sofförje. Ő a tulajdonos. Hosszabb alku kezdődik, a sofför dicséri a kocsit:

— Még egészen jó! Hogy egy kicsit össze van törve? Nem számít. Ahogy én ismerem magat, úgy rendbeszedi, hogy még **luxuskocsinak** is eladja.

Másfélórás közelharc után a tulajdonos vezeti a soffört, hogy leszámolja neki a pénzt.

A taxi gazdája kissé elfogódottnak látszik. Odamegy az öreg, kimustrált bárkához. Megnézi előlről-hátulról. Itt ott megtapogatja, azt hiszem, **meg is simogatja**, azután ránt egyet a vállán és elmegy.

Bucsuzom. A kapuban két rongyos ember áll és bámul befelé. Beszélgetnek.

— Ai sculte, domnule . . . hallottam a multkor az egyik szerelőtől, ötezer leiért is lehet kapni kocsit. Ha lesz pénzem, veszek egyet, fuvarozok vele. Később **veszek még egyet**, aztán te is fuvarozol. **Csinálunk egy fuvarozási „vállalkozást“ . . .**

A másiknak lepittyed a szája:

— Bolondság. Tudod, én mit csinálnék, ha pénzem lenne? Vennék magamnak egy kocsit. de nem itt. Egy igazi nagykocsit vennék, **olyant, amelyikben rádió is van . . .**

B É L Y E G Z Ó K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

Stampa

bélyeggyár, Arad,
Str. Eminescu 12.

Csász-diktatura

(Temesvár.) Szeretnénk, ha a város illetékes tényezői valamelyik napfényes tavaszi délutánon Harun Al Rasid módjára kilopódnának egyik temesvári gyermekjátszótérre és ott személyesen győződnének meg róla, hogy bánik a „csász-bácsi“ a gondjaira bizott gyerekekkel.

Tudtunkkal a csász arra való, hogy vigyázzon a köztereken játszadozó apróságokra — mellékesen a parkok épségére — ne pedig kiméletlen üldözője, rettegett diktátora legyen a gyerekseregnek.

Amit például az egyik parkunkban tapasztaltunk, az az utóbbi feltételezést erősíti meg.

Csak egy példát a sok közül:

Az egyik kisgyerek labdája véletlenül begurult a gyepre. A résen álló csász odasiet.

— Hagyd csak fiacskám, majd én kihozom! — mondja ál-nyájasan.

Azzal megkaparintja a labdát — és nem adja vissza. Örökre elkobozza. Ha pedig az anya protestálni merészel, minősíthetetlenül goromba hangon förmed rá. Rendszerint ez az érve:

— Tanuk vannak rá, hogy a gyerek a füben játszott! . . .

Ez az a szörnyű bűn, amelynek labdaelkobzás és a véd-telen uriaszónnyokkal való gorombáskodás a büntetés.

És kik a „tanuk“?

A perces, a cukros, a léggömbös, akik a császdiktátor kényétől-kedvétől függnék.

Igen gyakoriak az izgatott jelenetek. A csász nem védi, hanem üldözi a játszadozó kisgyerekeket. Akiknek így már zsenge korukban meg kell izlelniök a diktátori megfélemlítést.

Angliában és Franciaországban minden a gyermekért van. A közterek az ő boldog játékaik korlátlan színhelye. Párisban meglincselnék az olyan császókat, akik a gyermekeket és anyákat terrorizálják.

Csak nálunk lehetséges ez a császdiktatura?

Királyunk imádja a gyermekeket. Boldog, ha megsimogathat egy-egy kis gyermekarcot, ha az ölébe kaphat egy-egy mosolygó babát. Ezer és ezer fényképfelvétel ábrázolja Ural-kodónkat gyermekek körében. Ebben az országban nem lehet csász-diktatura! . . .

Ideje lenne, ha a város vezetői rendet teremtenének a gyermekjátszótereken és eltávolítanák a gyermeküldöző, keserítő kivénült csász-basabácsikat.

Tegyenek állásnélküli tanítókat a helyükre. Akikben pedagógiai érzés és intelligencia van. Akik a gyerekeknek nem ellenségei, hanem baráti pártfogói lennének.

Egy ismeretlen adófizető naplójából . . .

A mai helyzetben egy szalmaszálát sem tennénk keresztbe a kormány utjában, sőt — amennyiben rajtunk áll — minden igyekezetünkkel és tehetségünkkel segítségére vagyunk mindenkinek, akinek elhivatása a közszolgálat; mert az most a legfontosabb dolog, hogy elhárítsunk minden veszedelmet, mely az országot fenyegetheti. A védekezés vezetésére, pozíciójánál fogva a kormány hivatott s ezért ő vállal és visel minden felelősséget.

Mégis, — némi aggodalommal tölt el bennünket, — hogy a közterhek állandóan emelkednek, — bár tudjuk, hogy mindez magasabb szempontból indokolt. A mai viszonyok között, amikor rendkívül kevés a tőke, mellyel dolgozunk, s a hitel a lehető legminimálisabb, — bevételeinknek automatikus fokozása nem várható. A társadalom kétségtelenül fáradtan és lihegve viseli már most is a közterheket és hogy ezeket még egyáltalán elbirja, az már szinte a csodával határos jelenség. Az adó és illetékfokozást illetőleg tehát veszedelmesnek tartjuk a tulzott optimizmust, mely könnyen ingoványba viheti adópolitikánkat.

Nekünk egészen más elképzeléseink vannak, ha az ország gazdasági jövőjére gondolunk.

Legelőször is gyökeres revízió alá kell venni az állami és községi kiadásokat, úgy azonban, hogy ezt a revíziót ne hivatalnokok végézzék, hanem egyaránt hivatott teljesen független szervezet. Anyagilag és politikailag egyaránt független polgárok tudnák csak elfogulatlanul megjelölni az állami és községi háztartás nélkülözhető kiadási tételeit. Ez a vélemény nem felületes bírálat, nem kákán csomókeresés és nem szörszálhasogatás azokkal szemben, akik ma sorsunkat irányítják, de akiknek — valljuk be — többnyire édes-kevés érzékük van a gyakorlati élethez.

— **FODOR GYULA** †. Arad gazdasági élete ismét egy kiváló szakemberrel, körültekintő és nagyképzettségű közgazdással lett szegényebb, amikor néhány nappal ezelőtt **Fodor Gyula**, az Aradmegyei Takarékpénztár nyugalmazott vezérigazgatója örökre lehunyta szemét. Előkelő pozícióját és nagy szaktekintélyét kizárólag tudásával, rátermettségével, kiváló képességeinek fáradhatatlan felhasználásával vívta ki a nyugalmazott vezérigazgató, aki mindenkor és mindenhol ott volt, ahol Arad fejlesztése, gazdasági fellendülése érdekében valamit tenni kellett. Munkássága nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az Aradmegyei Takarékpénztár jócsengésű hírve nemcsak az egész országban, de a határokon túl is ismertté vált. Öszinte, a családdal együttérző részvét kísérte utolsó utjára **Fodor Gyula** nyugalmazott vezérigazgatót, aki maradandó munkát végzett ennek a városnak gazdasági életében.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

Nem történt csoda és nem történt szerencsétlenség, csupán a józan megítélés, az ügyvitel iránti szeretet érvényesült, amikor gyors egymás utánban az ország több helyén is kisebbségi szakembereket alkalmaztak bizonyos közszolgálatok kötelékébe. Nem nyilvánult meg ezekben a gesztusokban politika, sőt ellenkezőleg, a valamikor egyes elfogultak által politikának elkeresztelt ügykezelési rendszert szoritották ki, amikor csupán egyetlen elbírálási normát állítottak fel: **kellő embert a kellő helyre!** Ha nem az egyéni érdekek gyenge, rövidlátó fénytörésű szemüvegén keresztül nézzük azt, hogy mi a politika, ezt az eljárást nevezhetjük egyedül és kizárólag igazi és helyes állampolitikai álláspontnak. Mert a köz érdekeit tartja szem előtt és minden kicsinyes álszemponthoz mellőz. Az államnak más érdeke nem lehet, mint az, hogy **közszolgálatban megbízható, képzett és a megkívánt helyre való erők lássák el a munkát, mint ahogyan másként a zavartalan ügyvitel el sem képzelhető.** A mozdony vezetésénél, az utak ellenőrzésénél, a városok építészeti hivatalainak élén el sem képzelhető, hogy más megítélés alapján kiválasztott emberek állhassanak...

Ezért mindenki, aki szívén viseli a közügyek zavartalan menetét, ami egyaránt érdeke minden ittélő polgárnak, csak örömmel és meglelégedéssel üdvözölheti a történeteket. Egyrészt azért, mert a mult igazságtalanságainak elvi helyesbbitését jelenti, másrészt pedig azért, mert bizonyosságul szolgál amellett, hogy **az új kormányzat valóban mellőz minden kicsinyes mellékszempontot** és csak egyféle szempontot ismer, amikor az ország adófizetői közül kell kiválasztania a számára szükséges munkaerőket, egy szempontot, a **szakértelem megítélését**...

— **PAZSITNY BONAVENTURA Dr. †.** Arad és egyben Erdély katolikus társadalmának nagy gyásza van, a kegyelet emlékezés őszinte részvéte veszi körül az itt elhunyt **Pazsitny Bonaventura** erdélyi minorita rendfőnök emlékét. Az igaz **Hit**, a másokat szolgáló **Szeretet**, a mélyenérző keresztény szellem nemes szószólója, a minorita-rend szerzetes-családjának meglelelkü tagja volt az elhunyt, aki a fiatal papnemzedéknek adta tovább azokat a kiváló képességeket, amelynek letéteményese volt. Új generációt nevelt a maga szellemében és a tehetséges fiatalok méltó emlékét őrzik az elmulástól. **Pazsitny Bonaventura dr.-t** az egész város őszinte és osztatlanul megnyilvánuló részvéte mellett helyezték örök nyugalomra.

Az Ország-Világ már beszámolt arról, hogy külföldön alkalmazott minta alapján milyen nagy sikere van nálunk is azoknak a kis tábláknak, amelyeket élelmes emberek hoznak forgalomba ilyen felirással: „**Ne politizáljunk! Dolgozzunk!**“ A táblák kétségtelenül nagy kelendőségnek örvendenek és kezdenek megjelenni a nagyvállalatok íróasztalán, a vezérigazgatók irodájának falán és valószínűleg rövidesen megjelenik a kis figyelmeztető táblácska a közhivatalokban is, ahol bizony igen sokszor okoz fennakadást egy-egy tulbeszédés tulérdeklődő és közlékeny ügyfél, aki politikai értesüléseket szeretne szerezni és kicserélni. A „**Ne politizáljunk! Dolgozzunk!**“ táblácska több bölcsességet rejt magában, mint amennyit így egyszeri olvasás után mutat, mert azt a jelszót juttatja eszünkbe, amelynek gyakorlati megvalósítására anynyira szüksége lenne az egész világnak . . .

A baráti megbecsülés, a szeretetteljes kegyelet állított emlékművet lepleznek le a napokban Aradon, az ortodoxszidótemetőben. Néhány hét előtt meghalt **Rosenfeld Ferenc** vállalkozó, akinek tragikusan gyorsan bekövetkezett eltávzása ebben a városban csak barátait érintette, mert a tehetséges fiatalembernek nem éltek rokonai Aradon. Szerették és megbecsülték, akik ismerték, mert tudták róla, hogy igaz ember volt. Baráti köre családként vette körül és amikor súlyosan megbetegedett, barátai ott őrködtek ágya mellett, ápolták és igyekeztek az orvostudomány minden lehetőségét felhasználni élete megmentésére. Baráti köréhez tartozott **Mayer H.** textilgyári igazgató is, aki a betegség idején saját költségén hozatta le Kolozsvárról **dr. Hatjeganu** egyetemi tanárt, aki azonban csak megerősíthette az aradi orvosok véleményét, hogy a beteg menthetetlen. Most, hogy halála után néhány hét telt el, a baráti kör azzal juttatja kifejezésre kegyeletét, hogy aránylag rövid idővel a temetés után felállítják **Rosenfeld Ferenc** siremlékét, amelynek leleplezése emlékezés az elhunyt jóbarátra.

Egy lapra fizessen elő de az az egy — jó legyen

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az

ORSZÁG-VILÁG „AGGE“ REKLÁMOSZTÁLYA

elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet!

Bulv. Regele Ferdinand 19.

Telefon 15—25.

Eladó élettapasztalatok

Az egyik vasárnapi erdélyi lap hirdetési oldalán a következő próhirdetés ragadta meg a figyelmünket:

„Ne kezdjen addig semmibe, ne tervezzen addig semmit, amíg tanácsért, utmutatásért, megfelelő felvilágosításért hozzám nem fordul. **Dus élettapasztalataimat csekély díjazás ellenében bocsátom bárki rendelkezésére**

Akaratlanul is elmereng az ember ezen a különös ajánlaton és arra gondol, hogy mennyi mindent nem tudhat, mennyi mindennel nem rendelkezhetik ez a szerencsétlen, akinek nincsen egyebe, csak élettapasztalata, az a világon semmivel nem rendelkezik, az semmit nem tud.

Elképzelhetjük, hogy ez a hirdető mennyi mindennel próbálkozott az életben, mennyi mindent nem tudott, vagy nem akart megtanulni, mennyi mindennel kísérletezhetett és mennyi mindenét értékesíthette, amig végre rájött, hogy nincsen egyebe, amit eladhatna, nincsen egyebe, amiből egy darab kenyeret vehetne, csak a silány, értéktelen élettapasztalata.

Kinek kell ez ma már? Ki tudja valamire felhasználni?

Csak utjában áll az embernek, csak gátlásokat okoz, csak megfosztja az önbizalomtól, a vakmerő nekilendüléstől, az elszántságtól.

Attól tartunk, hogy a hirdetés közzétévoje, aki most bizonyára, ha nem is milliókat, de százezreket remél legujabb ötletétől, egy újabb, szomorú élettapasztalatot fog szerezni. Rájön, hogy amit ő kincsnek vélt, az a kutyának sem kell, értéktelenebb az utszéli kavicsnál. Öszintén sajnáljuk érte, de, sajnos, a javithatatlan optimistán nem segíthetünk.

— **A VÁROSI SZEMÉTFUVAROZÁSI SZOLGÁLAT FELHÍVÁSA.** A városi üzemek igazgatósága felhívja a háztulajdonosokat, hogy közölgék lakóikkal, ha a szemétfuvarozási szolgálat emberei megjelennek és csengetnek, a lakók késedelem nélkül küldjék le az összegyűlt szemetet, mert nincs idejük a várakozásra. A kiadott rendelkezések értelmében az alkalmazottaknak nem szabad a lakásokban összegyűjteni a szemetet, mert ez a lakók kötelessége. Azokban a házakban, ahol az udvarban felállított ládában gyűjtötték össze a szemetet, a vállalat emberei távolítják azt el. A közönséget felkéri az igazgatóság, hogy tartsa tiszteletben ezeket a rendelkezéseket, mert csak így lehet biztosítani, hogy minden házból hetenként legalább kétszer eltávolítsák a szemetet. Az esetleges panaszok a városi üzemek igazgatóságához (Mucius Scaevola ucca 9—13 sz., telefon 27—09) intézendők.

Azt is icja meg szeckeszti ut,

hogy rossz szolgálatot tesznek maguknak és a közösségnek azok, akik mindent sötét színekben látnak és meglátásaikat sietnek tovább adni, amivel nyomott hangulatot teremtenek maguk körül. Különösen áll ez gazdasági vonatkozásban, ahol a tulpesszimiztikus megítélés körtünetszámba megy. Igaz, hogy a borulátás világtünet, amely mindenütt megmutatkozik a gazdasági életben, de éppen ezért kell mindenkinek mindent elkövetnie, hogy kiszabadítsa magát a beteges lehangoltság és kedvetlenség büvköréből. Hiszen még a halálos betegeknel is minden lehetőséget megpróbál az orvos, természetes tehát, hogy adott helyzetben nekünk is a magunk és környezetünk megnyugtatóására kell törekednünk. Mert mindannyian magunk vagyunk bizonyos mértékben saját ügyeink orvosai és a recept, amelyet előírhatunk, a nyugalom, higgadtság. Ne siránkozzunk, ne panaszkodjunk utónútfélen. Ezzel nem segítünk a helyzeten. Azok, akik a vezetésre illetékesek, a dolgok menetének egyengetésén dolgoznak és ez csak úgy sikerülhet, ha mindannyian segítőkészet nyújtunk számukra és természetesen egymásnak is . . .

— **A NEPTUN FÜRDŐ IDEI DIJSZABÁSA.** Aradváros gazdasági hivatala ezuton hozza a közönség tudomására a Neptun fürdő idei dijszabását, amelynek adatai a következők: Egyszerű belépőjegy 5 lei, amihez 7 lei összegű adót és illetéket számítanak (2 lei látványossági adó, 1 leu repülőalap, 1 leu társadalmi segélyalap, 1 leu munkanélküliségjegy, 2 lei színházalap). Egyszeri használatra érvényes kabinjegy 6 lei (4 lei a jegy, amihez hozzájárul 1 leu munkanélküliségjegy és 1 leu társadalmi segélyalap). Füzetjegyeknél az egy füzetben levő 12 darab jegy ára 251 lei, amiből 90 lei a jegy és 161 leit tesznek ki az adók és illetékek. Belépési bérlet: 300 lei, amihez 45 lei látványossági adó, 2 lei repülőalap, 5 lei társadalmi segély és 2 lei színházalap járul, vagyis a belépési bérlet ára az idény tartamára 354 lei, míg tavaly az adókülönbözet miatt csak 307 leit (300 plusz 5 plusz 2 leit) kellett fizetnie a közönségnek. Három, vagy ötszemélyes kabin bérlete személyenként 100 lei, amihez 5 lei munkanélküli segély járul. A kabinbérlet tavaly is ugyanennyibe került. — Gyermekek abban az esetben, ha kísérőjük bérlettel rendelkezik, hat éves korig ingyen látogathatják a fündöt, azontul teljes jegyet, vagy bérletet kell váltaniok. Közhivatalnokok és nyugdíjasok, valamint családtagjaik számára 160 leiben állapították meg a belépési bérlet árát, amihez 15 lei látványossági adó, 2 lei színházalapra és 2 lei munkanélküli alapra való hozzájárulás, valamint 2 lei repülőilleték járul. A kabinbérlet ebben a vonatkozásban is változatlanul 105 lei.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a Con.

Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy evre: pénzüzeteknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőinek és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,

Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénztelvetelre — pecséttel ellátott nivalatos nyugta ellenében — csak fényképes igazolványai rendelkező kiadóhivatali megbízottak vannak feljogosítva!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkiróink megnevezésével!

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki a idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ“ huszonnyolc év óta tántoríthatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

— „PHÖNIX“-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes áráért. Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzüzeti nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

**EGÉSZEN
RÖVIDEN :**

az
Ország-Világ

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj
a legerdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap.

Olvassa és terjessze!